

BÜTÜN/LEŞMEYEN KİMLİKLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Öğr.Gör.Dr. Sultan KAVİLİ ARAPⁱ
Prof.Dr. Atilla GÖKTÜRKⁱⁱ

GİRİŞ

Bir nüfus hareketi olarak tanımlanan göç, coğrafi, ekonomik ve sosyo-kültürel boyutlarıyla etki ve sonuçlar üreten bir etkileşim sürecidir. Türkiye’de 1950’li yıllardan itibaren hem iç göç hem de dış göç hareketleri sıkça yaşanmaktadır. 1950’de yüzde 74,96 olarak verilen köy nüfusu, 1985’te 46,97 ile yüzde ellilerin altına düşmüş (TKB, 2011:41), 2012 yılında %22,7 olarak belirtilmiştir (TUİK, 2014).

İçgöç hareketinin yönü açısından yapılan sınıflandırmada öne çıkan kırdan kente göç olgusu olmuştur. Bu çalışmalardaki temel konu ise kırdan kente göçenler için oldukça farklı özellikler taşıyan kent yaşamına uyum sorunu ve nedenlerinin tespiti olmuştur.

TUİK Genel Nüfus Sayımı (2007) verileri incelendiğinde 1975-2000 dönemi göç verilerine göre yaklaşık yirmi milyon kişinin göç ettiği anlaşılmaktadır. Ancak 2000 sonrasında göçlerin yarıdan fazlasının kentten kente doğru olduğu görülmektedir. Diğer yandan kıran ekonomik, sosyal, kültürel ve etnik homojenliklerinin sınırlayıcılığı nedeniyle kırdan-kıra göç en düşük göç rakamlarına sahip olmaktadır.

Göçler, yerleşmek ve çok defa çalışmak amacıyla yapıldığı için oturma koşullarına, kamu hizmetlerine, emek arzına, istihdam olanaklarına, çalışma koşullarına hatta ücret düzeylerine etki ederek, işe ve yaşanan çevreye uyum, yeni gruplarla karşılaşmak, görüş, düşünce ve davranışlarda değişikliğe neden olarak, sosyal, ekonomik, hatta kültürel bakımlardan da önemli sonuçlar doğurmaktadır (İTO,2006:50).

GÖÇ/BÜTÜNLEŞME/DIŞLANMA

Başlangıçta Türkiye’de göç, ülkedeki kentleşme oranında istatistiklere yansıyan artış, gelişmişlik göstergesi olarak algılanan kırsal nüfusun azalması, sanayileşme ve bu süreçte kentlerin ve bölgelerin “gelişmesi” ile sonuçlanan kağıt üzerinde olumlu bir süreç olarak algılanmıştır. Bu süreçte yoğun ve kontrolsüz göç alan birim olan kentin ekonomik, toplumsal, kültürel ve politik açıdan etkilenmesi durumu ortaya çıkmıştır.

Esser’e göre dört farklı biçimi olan bütünleşme, etnik kültüre uyumun baskın olduğu durum ‘segrasyon’ (ayrışma), yeni kültüre uyumun baskın olduğu durum ‘asimilasyon’, her iki kültüre de uyum olduğu durum ‘çoklu entegrasyon’ ve her iki kültürün de reddedildiği durum ‘marjinalleşme’ olarak kendini göstermekte; sosyal bütünleşme ise en çok asimilasyon ve segrasyon şeklinde görülmektedir (Şahin, 2010: 107).

Psikolojik-kültürel ve toplumsal-ekonomik olarak iki düzeyde açıklanan (Köymen, 1982:81) bütünleşme temelde ekonomik kökeni olan bir kavramdır. Ekonomik güçsüzlük

ⁱ Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu

ⁱⁱ Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü

bütünleşmeyi güçleştirmektedir. Kişilerin ekonomik sistemde işgal ettikleri yer, kentte yerleşmiş siyasal, toplumsal, kültürel düzeneklerde yer alabilmesinde ön plana çıkmakta; aile planlaması, sağlıklı beslenme gibi sorunlar ancak bu bütünleşme sağlandıktan sonra sorun olarak dikkate alınabilmektedir (Şenyapılı, 1978:38; 1981:55; Abadan Unat, 1982:19).

Sadece bürokratik yapı tarafından yaratıldığı söylenemeyecek olan dışlanma kavramı ile toplumun geneliyle bütünleşmenin engellenme biçimlerine dikkat çekilmeye çalışılmaktadır. Konuya ilişkin yapılan çalışmalarda kavramın çoğu kez yoksullukla birlikte anıldığı, ancak yoksulluktan daha kapsamlı bir çerçevesi olduğu ve kavrama ilişkin kullanım farklılıkları bulunduğu vurguları yer almaktadır (Peace,2001; Byrne, 2005; Sapancalı, 2005; Ataman ve Keyder, 2006; Giddens, 2008; İnal,2008, vb).

Bu doğrultuda dışlanma terimi bireylerin yoksulluk, temel eğitim/becerilerden mahrumiyet ya da ayrımcılık dolayısıyla toplumun dışına itilmeleri ve toplumsal hayata dilediklerince katılmalarının engellenmesi süreci olarak tanımlanırken (Ataman ve Keyder, 2006:6). kavramın ekonomik (İşsizler, kredi ve mülk gibi varlıklara erişimden yoksun olma), sosyal (çoğunlukla bağlantı kaybı) ve siyasal (etnik ve dini azınlıklar, kadınlar, göçmenler, vb siyasal ve insan haklarından kısmen ya da tamamen mahrum olanlar) olmak üzere üç boyutu olduğuna vurgu yapılmaktadır (Peace, 2001:28).

Her ne kadar tanımlamalarda mekana yapılan vurgu öne çıksa da, ayrışma toplumsal farklılaşma ve mekan arasındaki etkileşimi ifade etmesinden kaynaklı genel çerçevede sosyo-kültürel ve mekansal olarak sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmadaki sosyo kültürel, kentin farklı bölgelerinde oturanların sosyal bileşimindeki farklılıkları, mekansal ayrışma ise belirli sosyal ve etnik kökenlere sahip grupların mekansal bir araya getirilmesini anlatmak için kullanılmaktadır (Andersen,2003:6,14).

Kısacası, ayrışmayı mekansal ve sosyo-kültürel olarak ayırmak uygulamada pek olanaklı değildir. Mekansal açıdan farklı yerlerde yaşayan gruplar, eğer sosyal, kültürel, dini ve etnik, vb açılardan bir ya da birkaçı ile biçimlenen önemli farklılıklar gösteriyorsa ayrışmadan söz edilebilir. Günümüz yerleşmeleri, bütünleşememe, dışlanma ve ayrışma süreçlerinin sosyal ve mekansal çıktıları olarak biçimlenmektedirler.

GERMİYAN

Bu araştırmanın konusu kırdan kıra göç öyküsü olup, konu gereği kırsal alana ilişkin bir değerlendirme yapılmaktadır. Ancak göç sonrası süreçte köyün dokusunda çeşitli değişikliklerin yaşanması, bu değişiklikleri takiben köydeki iletişim ve etkileşimin gerilimli bir hal alması ve bunun sonucunda yaşanan bütünleşme sorunlarının irdelenmesi amacıyla yapılan bu araştırma, bir köyden daha çok kente özgü özellikler göstererek gelişmesi nedeniyle bu kriterler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Bu araştırma, literatürde de çok fazla örneği olmayan kırdan-kıra göç olgusunu, İzmir ili Çeşme ilçesine bağlı, ilçe merkezine 16 km uzaklıktaki Germiyan Köyü örneği üzerinde incelemektedir. Araştırmanın kapsamını 1980'lerden günümüze Bitlis ili Adilcevaz İlçesi Bahçedere (Haskündürük) Köyü'nden İzmir ili Çeşme İlçesi Germiyan Köyü'ne yönelen ve kademeli olarak gerçekleşen bu göç oluşturmaktadır. Temel özellikleri; kırdan-kıra, bölgeden (az gelişmiş)-bölgeye (gelişmiş) zincirleme bir göç öyküsü olan bu nüfus hareketi, farklı etnik

kimlikleri de bir araya getirmektedir. Dışarıya göç veren Bitlis ilinden İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Mersin, Çanakkale gibi değişik illere göç edilmektedir. Bu göçlerde yer seçiminde inşaat işçiliği yapılabilecek bölgeleri öncelikli olarak değerlendirmeye aldıklarını belirten Haskündürük köylüleri bu göç hareketinde kırdan-kente, yani İzmir veya Çeşme'ye değil, kıra yani Germiyan Köyü'ne göçü tercih etmişlerdir. Araştırmanın bir diğer önemli özelliği de Türk, sunni ve görelî olarak varıl olan ve aşiret bağı bulunmayan Germiyan köylüleriyle, Kürt, şafi ve aşiret mensubu Haskündürük köylülerini biraraya getirmesidir.

Niteliksel yöntemler kullanılan araştırmada, veri toplama teknikleri olarak, görüşme, odak grup toplantısı ve gözlem kullanılmıştır. Çalışma Germiyan Köyü'nde yürütülmüş olup, her iki grubun kanaat önderlerinden, Germiyan köyünün yaşayan muhtarlarından ve köyde yaşayan Türk ve Kürt nüfustan çeşitli grup ve özellikleri temsil eden kişilerden ve köyle ilgili kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan toplam 51 kişi ile görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca, kadınlara ve gençlere yönelik 4 odak grup toplantısı yapılmıştır. Bunun yanı sıra muhtarlık, kaymakamlık ve diğer kamu kurumlarındaki ilgililerle görüşülmüş, kurumlarda bulunan köye ilişkin yazılı belgeler incelenmiştir. Göçün nedenlerine ve göç veren köyün tarihine ilişkin veri toplamak amacıyla Haskündürük Köyü, Adilceviz ilçesi ve Bitlis iline de gidilerek köyden ve kamu kurumlarından veri toplanmıştır.

Çalışmanın yürütülmesi sırasında karşılaşılan en önemli kısıtlardan birisi her iki köyün tarihine ilişkin kaynak azlığı ve kamu kurumlarının yeterli arşiv sisteminin olmamasıdır. Köye ilişkin bilgilerin toplanmasında karşılaşılan önemli bir diğer güçlük, köy nüfusuna kayıtlı ancak köy yerleşik alanında yaşamayan; yani köy yerleşik alanının birkaç kilometre ilerisinde deniz kenarındaki yazlık sitelerde oturan nüfus ile köyde yaşayan köylülerin köy kayıtlarında birlikte yer almasıdır.

Germiyan köylülerinin (Türkler ve Kürtler) ilişkisini ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasal boyutları ile irdeleyen, nedenler ve sonuçları tespit ederek, farklı kimliklerin köy ölçeğinde bütünleşmesine ilişkin değerlendirme yapma hedefinde olan bildirinin özgünlüğü, üzerinde pek çalışma yapılmamış olan ve görelî olarak az rastlanan kırdan-kıra göç örneği üzerinde yürütülmesinden kaynaklanmaktadır. Bu araştırma ile 35 yıldır azalan oranlarla da olsa zincirleme olarak süren göçün nedenleri ve bu süreç içerisinde gerek yerleşik nüfus, gerekse göç eden nüfus ve iki grubun iletişim ve etkileşimlerindeki değişme /gelişme irdelenmiştir.

Germiyan Köyünün Özellikleri

Kuruluş yılı 1300 olarak ifade edilen, ancak konuya ilişkin tarihsel bilgiye ulaşılamayan ve köyde yapılan görüşmelerde edinilen bilgilere göre tarihi 250-300 yıl öncesine dayandırılan Germiyan köyünün geçim kaynağı tarım ve özellikle zeytincilik olarak belirtilmektedir. İki önemli turizm alanı olan Ildırı ve Alaçatı arasında yer alan köyün arazileri deniz kıyısına kadar uzanmakta olup, Çeşme-İzmir karayolunun kenarında olması nedeniyle, her iki yöne ulaşımı fiziksel olarak kolaydır.

Turizm teşvikleriyle birlikte 1980'li yıllardan itibaren deniz kıyısındaki arazilerde yazlık siteler yapılmış, çok farklı illerden gelenler bu yazlıklarda çoğu sezonluk yerleşmeler oluşturmuştur. Aynı süreçte, köyün etrafındaki ve bitişik durumdaki arazilere de, Bitlis kırsalından göç yoluyla ikinci bir nüfus hareketi gerçekleşmiştir. Başlangıçta yazlıkların

inşaatlarında çalışmak üzere gelen işçilerin büyük çoğunluğu sonrasında aile bireylerini de getirerek Germiyan Köyü'ne yerleşmişlerdir. Kayıtlarda 209 hane olarak gözükken köyde, muhtarın ifadesine göre 172 hane var olup, bunun 49 hanesi Bitlis'ten göç edenlerden oluşmaktadır.

Germiyan'ın, yazlıklar ve köy yerleşik alanı olarak iki farklı yerleşim alanı bulunan bir köy olarak 2013 yılı rakamlarına göre toplam nüfusu 1023'tür. Ancak yazlıklar ile köy arasında 2,5-3 km ara olması, yazlıklarda yaşayanların başka kentlerden gelenlerden oluşmuş olması gibi nedenlerle birlikte bir yaşam sergilememektedirler. Bu nedenle araştırma sadece köy yerleşik alanında yürütülmüş olup, nüfus 545'tir. Köy yerleşik alanında yaşayan nüfusun 277'si yerli, 185'i Kürt, 83'ü ise yerliler ve Kürtler dışında köyde yaşayanlardanⁱ oluşmaktadır.

Denize kıyısı bulunan bir tarım köyü olan Germiyan, Alaçatı'ya ve İldırı'ya yakın olmasına, denize kıyısında çok miktarda yazlık konut bulunmasına ve yazlıklardan otobana ve İzmir'e gidiş yolunun üzerinde olmasına karşın hala kırsal özellikler göstermektedir. Ancak gerek köyde yapılan gözlemler, gerekse köylülerle yapılan görüşmelerden anlaşıldığı üzere artık tarımdan gelir elde edemeyen bir köy haline geldiği görülmektedir. Tarımın azalması nedeniyle işsizlik sorunu ortaya çıkmış, bu sorun başka iş alanları yaratılarak kapatılmadığı için köyde yaşayan yerleşik Türkler açısından ciddi bir sorun olarak değerlendirilmiştir. Turistik alanlara yakınlığı nedeniyle turizm potansiyeli dile getirilen köyde turizm faaliyetlerine ilişkin bir yatırım da gözlenmemektedir. Bu nedenle de köyde büyüyen gençler köyde kalmamakta, ağırlıklı olarak İzmir'e göç etmektedir. Ancak köy dışarıya göç verse de, yazlıklardaki inşaatlarda çalışmak amacıyla dışarıdan (yoğun olarak da Bitlis'ten) 1980'li yıllarda gelmeye başlayan ve halen gelmeye devam edenler nedeniyle köyün nüfusunda azalma görülmemektedir.

Germiyan köyünde bir cami, bir ilkokul, bir sağlık ocağı bulunmaktadır. Cami ve ilkokul aktif olup, sağlık ocağı hizmet vermemektedir. Haftada bir kez köye Alaçatı'dan doktor ve eczacı gelmektedir. Eğitimine devam etmek isteyen öğrenciler ise Alaçatı'ya ve Çeşme'ye servislerle gidip gelmektedir.

Germiyan köyünün homojen yapısını değiştiren göçün büyük çoğunluğu, Bitlis ili Adilcevaz ilçesine bağlı Haskündürük (yeni adı Bahçedere) köyünden gerçekleşmiştir. Van Gölü'ne yakın, iklimi diğer dağ köylerine göre ılıman, kayıtlara göre 262 haneli, eskiden geçimini hayvancılık ve tarımla sağlayan bu köy de tarihi bir köy olarak tanımlanmaktadır.

Haskündürük Köyü büyük bir köy olup, Bitlis'e 83 km, Adilcevaz'a 12 km uzaklıktadır. Çok çocuklu aile yapısı nedeniyle dışarıya yoğun göç vermesine karşın nüfusunda azalma görülmeyen köyde 2013 verilerine göre nüfus, 1185'tir. Köyün dışarıya uzun süredir ekonomik nedenlerle göç verdiği belirtilmektedir. Aileler, toprakların ve besi hayvanlarının çok sayıdaki çocuğun geçimini sağlamaya yetmediğini göçün gerekçesi olarak göstermektedirler. Köy dışında çalışan nüfusun hemen hemen hepsi inşaat işlerinde çalışıyor olup, ağırlıklı olarak İstanbul, Ankara, İzmir ve Çanakkale'ye göç etmişlerdir.

ⁱⁱ Germiyan köyü nüfusu son yıllarda köy merkezinde satılığa çıkarılan eski evlere gelen alıcılar nedeniyle başka başka yerlerden ve birbirinden bağımsız olarak da göç almaktadır. Gelecekte turistik bir bölge olacağına dair yorumlar da yapılmaktadır. Burada belirtilen ve ne köyün yerlisi, ne de göçle gelen Kürtler arasında sayılamayacak 83 kişilik nüfus bunlardan oluşmaktadır. Sivas, Kahramanmaraş, Niğde vb illerden gelmişlerdir.

Yerinde yapılan incelememize göre, yörenin dokusu gereği muhtarlığa ait bir odanın bulunmadığı Haskündürük'te yatılı öğrenci kabul edilen ve köylüler tarafından yaptırılmış bir medrese, bir okul, bir cami, taziyelerde kullanılmak üzere inşa edilmiş bir köy evi bulunmaktadır. Geçmişte Ermenilerin yaşadığı tarihi bir köy olduğu belirtilen Haskündürük'te mezarlıktaki birkaç eski mezar taşı dışında tarihi bir esere, kalıntıya rastlanmamıştır. Aileler tarım ve hayvancılığı sadece kendi gereksinimlerini karşılamak için yapmakta olduklarını belirtmişlerdir. Göçün gerekçesi olarak ekonomik yetersizlikler belirtilse de köy bölgenin özellikleri dikkate alındığında görece olarak varlıklı bir köy izlenimi doğurmaktadır. Bu izlenimi pekiştirecek biçimde hemen her evde otomobil, traktör ve bir çoğunda patoz bulunmaktadır. Köyün bu varlıklı yapısının nedeni ise göç edenlerin köye katkıları olarak ifade edilmektedir.

Germiyan ve Haskündürük köyleri bazı özellikleri gereği birbirine benzemektedir. Hatta Haskündürük'ten gelenlerin bazıları bu köyü kendi köyelerine benzettikleri için de sevindiklerini ve rahat ettiklerini söylemektedirler. Bu özellikler, ikisinin de üretici değil, tüketici köy izlenimi vermesidir. Geçmişte tarımla geçinen, turizm merkezlerine yakın olan Germiyan köyünün günümüzde tarımdan veya turizmden gelir elde eden bir görüntüsü olmamakla beraber, köy genç nüfusunu dışarıya, ağırlıklı olarak da İzmir'e göç vermiş olup, köyün tarımsal faaliyetlerinden elde ettiği ürünler kendi ihtiyaçlarını gidermekte kullanılmaktadır. Aynı şekilde Haskündürük'te de ailelerin geniş arazileri olmakla birlikte, bunu gelire dönüştürmemişlerdir. Besledikleri hayvanlar ve tarım faaliyetleri sadece ailelerin ihtiyaçlarını gidermeye yönelik kullanılmakta olup, köyün en önemli sorunu olarak kabul edilen sulama ve içme suyu sorunu nedeniyle azımsanmayacak miktardaki tarım toprağından gelir getirici unsur olarak faydalanılamamaktadır.

Germiyan Köyünde Bütünleşememe Nedenleri

Göç sonrası göç eden de göç edilen yerdeki yerleşik kitle de bir dizi değişikliklerle karşı karşıya kalmaktadır. Göçün taraflarının ekonomik, sosyal, kültürel, etnik, siyasal, mekansal özellikleri birbirlerine uyum süreçlerini etkilemektedir. Bu süreç ileride grupların birbirlerini kabullenmeleriyle sonuçlanacak olsa bile, özellikle göç edenin çok olduğu durumlarda sancılı ve gerilimli bir dönemden geçmektedirler. Hatta bu gerilimli süreç zaman zaman çatışmalarla devam etmekte, süre uzadıkça yaşanan gerilimler sosyal ve mekansal ayrışmalarla sonuçlanmaktadır. Bunun devamında ise bütünleşememiş toplumlar kendi iç dinamiklerinin dışına çıkamamakta, bu da yetişen kuşakların göç ettikleri bölgeye uyum sağlamasının önündeki engeller olarak geçiş sürecini uzatmaktadır.

Germiyan örneğinde yaşanan 35 yıllık sürecin başlarında yerli Türklerin göçle gelen Kürtlere ilişkin olumsuz bir duygularının olmadığı, göç edenlere yardım ettikleri, komşuluk ilişkisi içinde buldukları hatta bugüne gelindiğinde halen ilk göç eden ailelere ilişkin olumlu duygular besledikleri, her iki tarafca da ifade edilmiştir. Ancak süreç içerisinde göç eden kişi sayısının hızla artmaya devam etmesiyle, köyün dokusu değişmeye ve göçle gelenler ekonomik olarak güçlenmeye başlayınca iki taraf ta geçmişte hoşgördüğü şeyleri görmez hale gelmiştir. Günümüz itibarıyla dışarıdan bakıldığında anlaşılmayan, ancak köyün içinden gözlemlenerek ve sohbetlerle açığa çıkan bir gerilim ve ötekileştirme durumu görülmektedir. Grupların birbirlerine karşı oldukça kontrollü davrandığı, buna karşın zaman zaman az sayıda da olsa patlamalara engel olamadığı bir süreç yaşanmakta olup, bu gerilim

görüşmelerin ilk günlerinde köy sakinlerinin duygu ve düşüncelerini ifade etme konusunda pek istekli olmamalarıyla kendini göstermiştir. Hatta görüşmelerin ilk iki günü neredeyse bir örnek cümlelerle konuşan yerli Türkler ve göçle gelen Kürtler hep köyde herhangi bir problemin olmadığını, iyi bir iletişim içinde olduklarını vurgulamışlardır. Soruları cevaplama konusunda, yalnız görüşme olanağı yaratılabildiğinde gençlerin kendilerini daha ön yargısız ifade ettikleri görülmüştür.

Çalışmaya konu olan göç olayında Germiyan Köyüne göçenler, bir yandan alışık oldukları köy yaşamından görelî de olsa vazgeçmemiş iken, öte yandan göç edilen mekânda farklı tutunma stratejileri geliştirmeleri de gerekmiştir. Göçün büyük çoğunluğunun tek bir köyden ve akrabalık bağlarına dayalı olarak gerçekleşmesi, geldikleri yere ait ilişki biçimini sürdürme düzeyleri, geldikleri yörede tutunma yöntemleri, istihdam ve mülkiyet durumları, siyasetteki konumları vb. Germiyan Köyü yaşamında önemli sonuçlar üretmiştir.

Tarafların köydeki yaşam ve birbirleriyle olan ilişkilerle ilgili sorunları sıralandığında, bütünleşememe nedenleri ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasal konular başlıkları altında gruplandırılabilir. Bu genel gruplandırmaya karşın bazı sorunları ve etkileşimleri tek bir başlık altında ele almak olanaklı olamamıştır. Bu kapsamda etnik yapı, din ve dile ilişkin konular sosyo-kültürel, yasalar, kamu kurumlarının aldığı kararların ve uygulamalarının etkileri, bunun sonucu ortaya çıkan mekan sorunu ise siyasal konular başlığı altında ele alınmıştır.

Ekonomik Nitelikli Anlaşmazlıklar

Germiyan köyü varsıl bir köy olup, köy tüzel kişiliğine ait, deniz kenarında bulunan yazlıkların kira gelirleri de köy için önemli bir gelir kaynağı olmaktadır. Ancak ana ulaşım aksına yakın olmasına karşın ulaşımın bir sorun olarak tanımlandığı, deniz kıyısına yakın olduğu halde turistik bir faaliyet bulunmayan köy, taşıdığı tüm kırsal özelliklerine karşın, tarımsal faaliyetlerden de hızla uzaklaşmaktadır. Geçmişte, anason, tütün ekimi, zeytincilik ile geçimini sağlayan Germiyan da ülkedeki tarım politikalarının da etkisiyle tarımın azalması nedeniyle işsizlik sorunu ortaya çıkmış, bu sorun başka iş alanları yaratılarak kapatılmadığı için köyde büyüyen gençler köyde kalmayarak, okula gitme, çalışma, evlenme gibi gerekçelerle ağırlıklı olarak İzmir'e göç etmişlerdir. Dışarıya göç eden nüfus ise yatırımlarını köye yönlendirmek bir yana herhangi bir parasal ihtiyaç durumunda köydeki mal varlıklarını satmaktadırlar. Böylece eskiye oranla fakirleşen köy, eskiden köye ait minibüs varken, şimdi ulaşımın en önemli sorun olarak tanımlandığı ve kente gidebilmek için yan köyden minibüs çağırılan, tarımdan para kazanmak bir yana temel tarımsal ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanan bir köy haline gelmiştir. Köy nüfusunun yaşlılığı da bu durumu pekiştirmektedir.

Bu nedenlerle dışarıya göç verse de, 1980'li yıllarda gelmeye başlayan ve halen gelmeye devam eden Kürtler nedeniyle köyün nüfusunda azalma görülmemektedir. Yerleşik Türk nüfustan farklı olarak, göçle gelen Kürtler çevredeki inşaatlarda çalışmak üzere köye yerleşerek yaşamını orada devam ettirmişlerdir. Yerleşim yeri olarak Germiyan'ı bilinçli olarak seçtiklerini belirten Kürtler, çalışmaya sahildeki yazlıkların inşaatlarına geldikleri için, konaklayacakları mekanların çalışma alanlarına yakın olmasını istediklerini, ancak bu yakın bölgenin az gelirle geçimlerini sağlama konusunda da sorun çıkarmaması için sectiklerini belirtmişlerdir. Yani Germiyan Köyü, Alaçatı ya da Çeşme ile karşılaştırıldığında hem daha

yakın hem daha ucuz olduğundan seçilmiştir. Diğer seçme nedeni ise, sosyo-kültürel olarak yaşam biçimlerini değiştirmek istememeleri, yeni yetişen neslin kültürel, dini ve etnik özelliklerini kaybetmemeleri ve büyük kentlerin yeni nesilde yaratacağı bozulmalardan onları olabildiğince korumak olarak belirtilmiştir.

Germiyandaki yerli Türk nüfus, dışa genç nüfus göçü vermiştir. Köyde kalanların tamamına yakınının emekli maaşları ana gelirleri olup, önemli bir kısmının kırsal faaliyetlerden geliri bulunmamaktadır. Köyün merkezinden geçen yolun kenarında ev yapımı gıda ürünleri satmak, görünen güncel ekonomik faaliyettir. Yerli Türk nüfusun köyden elde ettiği gelir seviyesinin düştüğü bu süreçte, göçle gelen Kürt nüfusun köyde işgal ettiği yer artmış ve gelir düzeyi hızla yükselmiştir.

Göçle gelen Kürtlerin ekonomik olarak süreç içerisinde güçlenmeleri ve refah seviyelerinin yerli Türklerden daha yüksek hale gelmesi, Germiyanın yerli nüfusunun gözüne batmakta ve bu kadar paranın yasal yollarla kazanılamayacağı akılcılaştırmasıyla, Kürtlerin bu paraları kaçakçılık, hırsızlık gibi yollarla kazandıkları iddaası ortaya atılmaktadır. Oysa göçle gelen Kürtler bu varlığın nedenini şöyle açıklamaktadırlar; İlk yıllarda birkaç aile aynı evde oturarak maliyeti azaltıp eve giren parayı tek bir kasada biriktirmekte; sonrasında ulaşım sorunu nedeniyle işe gitmekte zorlanıldığı için önce araba, sonrasında arazi alınmakta; daha sonra ise inşaatta çalışıyor olmalarının avantajını kullanarak sadece malzeme maliyetiyle öncelik sırasına göre evler yapılmaktadır. Kürtler arasında ev yapımında görülen dayanışmanın 35 yıldır sürdürüldüğü, köye yeni gelenlerin ekonomik açıdan ciddi sorunlarında dayanışma yoluyla gruba uyum sürecinin daha az sorunla giderilmeye çalışıldığı belirtilmiştir.

İnşaat işlerinde müteahhitlik de dahil olmak üzere her uzmanlık alanında çalışan birisinin olması işlerini kolaylaştırmakta ve paranın bütünüyle içerde kalmasını sağlamaktadır. Ayrıca yıllardır çalışan işçilere bakıldığında aile işçiliğinin yanısıra, büyük bir çoğunluğunun sigorta girişinin bile olmaması da işçi maliyeti azaltıcı bir diğer unsur olarak göze çarpmaktadır. Bugün gelinen noktada Kürtlerin sadece inşaat yapımı ile yetinmediği, inşaat malzemeleri satışı alanına da girdiği ve daha da güçlü bir konuma ulaştığı belirlenmiştir.

Sorun olan bir diğer konu ise köyün yakınlarında geçmişte faaliyet gösteren bir süredir mahkeme kararıyla kapalı olan ve köyün girişinde bulunan taş ocağıdır. Ancak bu konu sadece yerli Türkler'i rahatsız etmekte olup, bu konuda çeşitli eylemler yapmışlar, araştırma süresince yapmaya devam etmişlerdir. Göçle gelenler ise açıklıkla bu konuda bir rahatsızlıkları olmadığını, bilakis taş ocağının köye ve köylüye faydalı olduğunu, köylülerin orada iş bulduğunu, köyün yollarının yapımında taş ocağının mali destek sağladığını belirtmişler, taş ocağının köyde bir kirlilik yaratmadığını ifade etmişlerdir. Taş ocağı sahiplerinin önceleri köy ile ilişkilerinin iyi olduğu, karşılıklı ekonomik fayda sağlandığı, sonraları muhtarlar aralarında çıkan husumet sonucu işin çevreci boyutunun öncelendiği yerli Türklerle yapılan görüşmeler sonucunda da öğrenilmiştir.

Bu ekonomik doku gruplar arasında üstü örtülü olan gerilimin, görüntü de etnik farklılıktan kaynaklansa da, özünde ekonomik temelli olduğu ve Kürtlerin nüfusunun hızlı artmasının yarattığı korku ile desteklendiği izlenimi oluşturmaktadır.

Sosyo-kültürel Anlaşmazlıklar

Gecekondu hareketinin başlangıcında toplumsal hareketlerin, eklemlenme taleplerini ifade eden uzlaşmacı hareketler olduğunu belirten Erder (1999:310) bugünkü ekonomik ve siyasal konjonktürde, bu uzlaşmacı yerel dayanışma örüntüsünde çözümler olduğunu, kentsel eşitsizliklerin etnik ve dinsel kültür gruplarına göre ayrışması sonucunda bu uzlaşmacı hareketlerin “etnik hareketlere dönüşebileceğini vurgulamaktadır. Bu tanımlamaya benzer biçimde Germiyan’da başlangıçta uzlaşmacı bir iletişim ve etkileşimin olduğu komşuluk ilişkisi, süreç içerisinde nüfus ve gelir seviyesi bağlamında büyüyen Bitlis’li Kürtlerin etnik özelliklerinin ön plana çıkarılmasına ve bu gerekçeyle dışlanmalarına neden olmuştur.

Ataerkil ve geleneksel olarak tanımlayabileceğimiz Bitlis’ten göçle gelenlerin önemli bir kısmı aynı köydeki bir iki aşiretten gelmiştir. Germiyanlılarda evlenen çocuklarla aynı çatı altında oturma geleneği olmadığından evler Bitlisli Kürtlerin evleri ile karşılaştırıldığında daha küçüktür. Bu nedenle Bitlisliler yerlilerin köy yerleşik alanı içindeki satılık ev ya da küçük parsel arsa alanlarını almamaktadırlar. Sadece bir aile vardır, o da iki karşı karşıya parsel olarak tek ev içinde olmasa da yine aile bireylerini bir arada tutmuştur.

Evlilik çağı gelen Kürt gençleri ya Haskündürük’ten evlendirmektedirler, ya da nereden yaşadıklarından bağımsız olarak kültürel dokuya uygun Bitlis’lilerle evlendirmektedirler. Köydeki kadar olmasa da okumayan gençlerin (Germiyan’daki Kürtler arasında yükseköğretim görmüş genç sayısı şimdilik bir- iki tane) evlilik yaşı halen küçüktür. Ancak sahip olunan çocuk sayısında doğuyla karşılaştırıldığında, Germiyan’daki Kürtlerin 3-4 ‘ten fazla çocuk sahibi olmadığı görülmektedir ve bunun bir tercih olduğu da belirtilmektedir. Dışarıya genç nüfus göçü veren yerleşik Türk nüfustan farklı olarak, göçle gelen Kürt gençleri ailelerinin bulunduğu mekandan ayrılmamakta, köye yerleşerek yaşamlarını orada devam ettirmek istediklerini belirtmektedir.

Germiyan Köyü’nün ortak ve sosyal mekanlarını birlikte kullanmakla birlikte, mekana yerleşimde ve sosyal yaşamda ayrılmış görünen bu iki grup, günlük yaşamda asgari düzeyde biraraya gelmektedir. Grupların yerleşim mekanında ayrılmış olduğu, özellikle kadınların ve çocukların olabildiğince kendi bölgelerinde yaşadıkları, ancak günlük yaşamda camide, okulda, kahvede, alışverişte yani köyün alternatifi olmayan ortak ve sosyal mekanlarında bir araya gelerek bu mekanları birlikte kullandıkları görülmektedir. Şaşırtıcı olan ise bütün bu ayrılmaya karşın, 1980’li yıllarda iki farklı siyasal gruba hitabeden iki kahvesi bulunan Germiyan’da günümüzde erkeklerin ortak kullandığı bir kahve bulunmakta olup bu kahveyi Türkler ve Kürtler birlikte kullanmaktadır.

Çekirdek aile yapısının görüldüğü yerli Türkler ve geniş aile yapısı gösteren Kürtlerin ayrıştıkları bir diğer konu da hane paylaşım biçimleridir. Her ne kadar geniş aile yapısı göç nedeniyle birlikte oturma zorunluluğundan kaynaklanıyor görüntüsü çizse de, Kürtler birlikte oturmaktan rahatsız olmadıklarını dile getirmektedirler. Evler ayrı olsa da birbirine yakın olarak inşa edilmekte ve konaklama dışındaki her türlü işi birlikte yapmaya özen göstermektedirler. Köyün merkezindeki satılık evleri ya da arsaları almayarak çeperine yerleşmelerinin temel nedeni olarak ise bu arsaların ya da evlerin küçük olması gösterilmektedir. Ancak bu ticari eylemin ekonomik bir nedeni de var olup, bu neden tarla maliyeti arsa maliyetinden düşük olduğundan aynı parayla birden fazla eve altyapı oluşturma

hedefidir. Kürtlerin aldıkları bir parsel tarlada mevcut imar mevzuatını da dikkate almayarak birden fazla konut yapmaları, Türkler tarafından yasadışı olarak tanımlanmakta ve gerilim kaynağı oluşturmaktadır.

Sergilenen karmaşık yapıda, yerli Türkler, yaşam biçimi olarak kentli gibi yaşamakta, ve nüfusun çoğunluğunun yaşlı olması nedeniyle çalışmamaktadır. Göçle gelen Kürtler ise günlük yaşam biçimi olarak kırsal özellikler gösteren bir biçimde yaşamakta, ancak çalışma mekanları kent olup, istihdam açısından kentsel özellikler göstermektedir.

Yerli Türkler, göçle gelen Kürtleri değerlendirirken “hırsız” kavramını kullanmaktadırlar. Bu kavramı kullanma nedeni, bahçe ve tarla ürünleri üretimi yapmayan Kürtlerin, Türklerle ait bahçe ve tarlalardan ürün alırken izin istememeleri ve Türklerin tabiriyle ihtiyaçları kadarını almakla yetinmeyip, tarlayı talan etmekte oldukları iddiasıdır. Buna ek olarak hayvan besleyen Kürtlerin hayvanlarını yerli Türklerin tarlalarına bırakarak zarara neden olmaları da bu grupların en çok tartıştıkları ve zaman zaman karakolluk oldukları konulardır. Aslında sorun muhtarın çözebileceği kadar basit iken, muhtarın Kürtler açısından karşıt taraf, Türkler açısından yetersiz olarak algılanması nedeniyle Jandarmaya yansımaktadır.

Bütün bu ayrışma görüntüsüne karşın “Düşman ilan edilenlerin eylemleri öyle bir yorumlanır ki, her yaptıkları imgelerini daha fazla karartır...Önyargılar, dış grubun niyetlerinin iyi olabilmesi ya da düşmanlar ne söylemişse onu demiş olabilecekleri ve barış önerilerinin samimi ve gizli dürtülerden arınmış olabilmesi ihtimalinin kabul edilmesini engeller” (Bauman, 1998:58) diyen Bauman’ı destekler biçimde Germiyan köyünde de iki grup arasında özünde her hangi bir yerleşim biriminde yaşanan sorunlardan daha fazla sorun olduğuna ilişkin bir veri bulunmamaktadır. Her iki tarafta görüşme yapılan kişilerin 35 yıllık süreç içerisinde aralarında çıkan ve gerilimi tırmandıran sorunlara ilişkin verebilecekleri örnek sayısı üçü geçmemiştir. Kendi grupları içinde bile daha fazla örneklendirilebilecek sorun var iken görüşme yapılan herkes efsane anlatır gibi aynı olayları başka bakış açılarından anlatmaktadırlar. Hatta kendi aralarında komşuluk ilişkisi içerisinde çözebilecekleri sorunların bile zaman zaman jandarmaya yansıdığını belirtmektedirler. Bu durum Türkiye’de yaşanan dil, din, etnik farklılıklar üzerine yaratılan ve daha çok kentlerde görülen “biz ve onlar” yaklaşımının köyde olmaması beklentisine karşın bu örnekte kimi zaman körüklenen bir soruna dönüşmesi olarak ifade edilebilir.

Siyasal Nitelikli Anlaşmazlıklar

Kendi içinde yasalar, kamu kurumlarının uygulamaları ve siyasal görüş ayrılıkları temelli iki başlıkta sınıflandırılması gereken bu bölümde köyde gerilimi önemli oranda artıran konu kamu kurumlarının uygulamaları olmuştur. Özellikle göçle gelen Kürtleri yaşamsal açıdan etkileyen süreç şöyle biçimlenmektedir.

2009 yılında İl Özel İdaresi tarafından yapımına başlanan imar planı 2011 yılında onaylanmıştır. Bu imar planında köydeki 172 haneden köy yerleşik alanının çeperinde bulunan ve Kürtler tarafından yapılan 49 adet evin 47’si imar planı dışında kalmıştır. Kürt nüfus tarafından en önemli sorunlardan biri olarak tanımlanan sorun, bu evlerin mevzuata aykırı yapılaştığı gerekçesiyle yıkım kararının çıkmış olmasıdır. Sadece Kürt evlerinin imar dışında kalması ve konunun sorun haline dönüşmesinde son iki dönem görev yapan iki

muhtarın da etkisinin olduğu iddiası ile bu süreç köye gerilim yaratan bir konu olarak yansımıştır. Daha önceki muhtarlarla sorunları olmadığını, o dönemlerde köylülerle de aralarının iyi olduğunu söyleyen Kürtler, son iki muhtarın etnik ayrımcılık yaptığını, köydeki Kürtlerin yaşamlarını zorlaştırdıklarını iddia etmektedirler.

Son iki muhtar ise çok çeşitli yasa değişikliklerinin olduğunu, eski muhtarların döneminde böyle düzenlemeler olmadığı için sorun çıkmadığını, kendilerinin sorunların kaynağı olmadığını ifade etmişlerdir. Kürtlerin evlerinin köyün yerleşik alan çizgisi dışında kalmasının nedeni olarak ise evlerin tarla üzerine yapılması, ve Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği 63. maddesi gereği tarlaya yapılacak inşaat alanı katsayısının %5 den fazla olmaması gerekirken bu kurala uyulmadan alınan tarlanın tamamına üstelik de birden fazla ev yapmaları gösterilmiştir. Köyde bir tarlayı bir kişi almakta, kardeşine, akrabasına, köylüsüne, memleketlisine sözlü anlaşma usulüyle yani mülkiyet tek kişide kalarak birer evlik yerler ayrılarak satmaktadır. Böylece kaçak olarak tarım alanında yapılan ve inşaat kalitesi köyün evlerinden yüksek olan bu evler ucuza getirilmektedir. Ancak bu şekilde rasyonel bir gerekçeyle imar sorununu anlatırken, diğer yandan, Kürtlerin gelmesiyle köyün bozulduğunu, gitmelerinin köy için iyi olacağını da ifade etmektedirler.

Muhtarlık, köydeki su aboneli sayısının 227 (hane+bahçe) olduğunu, ruhsat alamayan evlere su, elektrik bağlanmadığı için Kürtlere ait 19 evin ihtiyaçlarını eski muhtarlar döneminde ruhsat almış olan, suyu ve elektriği bağlı olan Kürt komşu evlerden hat çekerek sağladıklarını söylemektedir.

Köyde siyasal anlamda bir çeşitlilik var olup, son seçimlerde CHP, AKP, MHP, Bağımsız (BDP) gibi farklı partilere oy çıktığı ifade edilmektedir. Yerli Türkler ağırlıklı olarak CHP'ye oy verdiğini vurgularken, son yıllarda köydeki yükselen etnik ayrımcılık nedeniyle yüzde 11 oy alan MHP'ye kayma olduğunu da belirtmişlerdir. Aynı şekilde Kürtlerin oy verme davranışında da AKP'nin öne çıkmasının yanısıra (Türklerce terörist/PKK lı olarak tanımlanan) Bağımsız aday yüzde 9 oy almıştır. Ancak oy verme davranışına ilişkin soru sorulduğunda Türklerin büyük çoğunluğu CHP'ye oy verdiğini belirtirken, Kürtlerin “sorunumuzu kim çözer, işimizi kim yaparsa oyumuzu ona veririz” dediği görülmektedir.

2013 yılında muhtarlık seçim süreci de köyün siyasal görüntüsünün bir yansıması olup, başlangıçta üç muhtar aday bulunmaktaydı. Bunlardan birisi hem yerli Türkler hem de Bitlisli Kürtler tarafından sevilmediği dile getirilen ve seçimden aylar önce tekrar muhtarlığı aday olmayacağını dile getiren bir Yerli Türk, ikincisi Kürtlerin muhtar aday olan ve köyden çıkan ilk ve tek belediye meclisi üyesi ve üçüncüsü ise köydeki iki grup arasındaki gerilimin bitmesi gerektiğini düşünen ve bunun için ılıman bir muhtar olması gerektiğini belirten ve yerli Türklerden olan emekli öğretmen olmuştur. Bu adaylardan yerli Türk olan iki adayın akrabalık bağı bulunmaktadır. Köydeki Kürt nüfus ise yerli Türklerden kendilerine destek çıkmadığı takdirde muhtarlığı şimdilik alamayacaklarını bilmektedirler. Çünkü yazlıklarda yaşayan nüfus şimdiye kadar ağırlıklı olarak yerli Türklerle oy vermiştir. Bu nedenle Kürt nüfus emekli öğretmeni ihtiyar heyetine Kürtlerden birini alması halinde destekleyebileceklerini belirtmişlerdir. Emekli öğretmen bu ılıman tavrıyla adaylık sürecini yürütürken ihtiyar heyeti için aday olacak sayıda gönüllü bulamamış, bu durumun yarattığı moral bozukluğuyla adaylıktan çekilmiştir. Kürtlerin ayrımcılık yaptığını, ortamı gereksiz yere gerdiğini ifade ettikleri eski muhtar bu seçimlerden sonra tekrar seçilerek göreve

gelmiştir. Muhtarlık seçimi sürecinde köydeki görüşmelerden seçim kaynaklı gerilim yoğun olarak hissedilmiştir. Köydeki ayrışma, iki tarafın da sorunu kendi lehine aday çıkararak çözmeye eğilimi ile devam etmektedir. Buradaki önemli unsur ise, emekli öğretmen örneğinde olduğu gibi köydeki ayrışmadan rahatsız olan küçük te olsa bir grubun bu rahatsızlığın giderilmesine yönelik elini taşın altına koyma isteği olmuştur. Ancak grubun küçük olması ve yerli Türklerden tepki görme beklentisi bu konunun üzerine eğilmelerini engellemektedir. Bunu kanıtlayan örnekler ise seçimden aylar önce yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Adayların daha belli olmadığı bu dönemde belirli bir etki alanı olduğu gözlemlenen ve diğerlerine göre daha ılıman yaklaşan birkaç kişiye bu ayrışmanın giderilmesine ilişkin önerileri sorulduğunda, rahatsızlıklarını dile getirmiş, bu sorunun çözülmeyecek büyüklükte bir sorun olmadığını belirtmişlerdir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ekonomik, siyasi, kültürel, din gibi farklı gerekçelerle gerçekleşen göçler toplumlarda önemli değişikliklere neden olmuşlardır. Göçlerle birlikte birbirinden çok farklı nitelikteki insanlar gönüllü ya da zorunlu olarak bir arada yaşamaya, iletişim ve etkileşim içerisinde olmaya başlamışlardır. Göç bir süreç olarak, hem göç edenleri, hem de göç edilen çevreyi etkileyen oldukça karmaşık karşılıklı bir etkileşim sürecidir. Bu etkileşimde, göç edenlerin nicelik ve nitelikleri kadar, göç edilen yerin göç eden grupları kabul etme biçimleri de önemlidir. Göç edenlerin sayısal olarak yerleşik nüfusa göre az olduğu durumlarda, göç alan yerdeki kurumların ve ilişki ağlarının fazlaca etkilenmeden göç eden grupları emmesi, ya da belirli alanlarda yoğunlaştırarak ve dışlayarak izole etmesi söz konusu olabilmektedir. Ancak, Türkiye’de yaşandığı gibi çok kısa sürede ve sayısal olarak çok büyük bir nüfusun göç ettiği durumlarda varolan yapı çoğu zaman yetersiz kalmakta ve göç eden gruplar buralarda değişime neden olabilmektedir (Erder,1997:51-52).

Göçün geldiği ortam olan kırsal toplum yapısına özgü kapalı, türdeş, dayanışmacı ve kan bağına dayalı, ikili ilişkiler ile gelişen toplumsal örgütlenme biçimi, gayri resmi denetim mekanizmaları göç alan mekanla "uyum" sorunlarına neden olmaktadır. Bir yandan işsizlik, konut, ulaşım, sağlık, eğitim vb. sorunlarla uğraşan bu nüfus, diğer yandan, yeni bir kültürle karşılaşmanın yarattığı gerilim ve çatışmalar yaşamaktadır. Daha çok kent ölçeğinde görülen bu sorunlar ve karşıtlıklar sosyal dışlanma ile kendini ifade etmektedir. Kırsal bölgelerde sosyal dışlanma az görülmekle birlikte, var olsa da kentlerle karşılaştırıldığında daha az dikkat çekmektedir.

Türkiye, kırdan kente göç olgusuyla 1950’li yıllarda tanışmış olup, göç aşamalı ve belirli ilişki ağları içinde gerçekleştirilen bir süreç olmuştur. Kendinden önce göçen hemşehrileri ile kurdukları bağlantı ile iş ve konaklama konusunda sıkıntı yaşamayacağı düşüncesiyle kente gelen kitlelerin daha az sıkıntı ile yaşadıkları bütünleşme süreci, göç eden kitlelerin artması sonucu yerini daha gergin ve dışlayıcı bir kentleşme sürecine bırakmaya başlamıştır. Özellikle 1990’lı yıllardan sonra farklılaşmalara kültürel-etnik- dini boyutların eklendiği, oldukça karmaşık bir ayrışma/dayanışma sürecinin etkisini artırdığı söylenebilir (Işık, 1999:282-290).

Germiyan örneğinde önceleri bütünleşme çabasıyla yürütülen ve az sayıda göçmenin olduğu etkileşim, göçmen sayısının artması ve köydeki sayısal, ekonomik ve siyasal

dengelerin yerleşik nüfusa kendisini tehdit altında hissettirecek kadar değişmesi, iki grup arasında ayrışmanın, göçle gelen Kürt grubunun içinde ise dayanışmanın artmasıyla biçimlenmiştir. Bu süreçte yaşanan ve tarafların birbirini yargıladığı ve yukarıda belirli başlıklar altında özetlenmeye çalışılan tablo değerlendirildiğinde bazı unsurların ön plana çıktığı görülmektedir.

Bu özellikler

-Köyün dokusuna yansımış etnik ayrımcılık hissedilmekte olup, bütünleşememenin getirdiği biz ve onlar ayrımı söylemlerine yerli –yabancı, beyaz türk-siyah türk, türkler-kürtler gibi kavramlarla yerleşmiştir.

-Yerli Türkler tarafından Kürtlerin köydeki düzene uyması beklenmektedir. Uymadıkları noktaları değerlendirmede ise bir abartı var olup bu değerlendirme, dozu artırılmış, hatta yer yer abartılmış bir öfke içermektedir.

-Köy yerleşim alanında kente özgü bir ayrışma bulunmaktadır. Kırsal alanda kente özgü tepkiler var olup, gruplar kendi mahallelerinde vakit geçirmektedirler. Ortak etkinlikleri, birbirlerini tanımak gibi bir ihtiyaçları ve niyetleri bulunmamaktadır. Birbirlerini ismen bilseler de sadece adı olaylara karışanları tanıdıklarını söylemişlerdir.

-Kahve, okul ve cami bir arada bulunmak ve birlikte kullanmak zorunda oldukları mekanlar olup, orada bile etkileşim çok azdır. Örneğin, kahveyi gündüz daha çok Türkler, gece iş dönüşü Kürtler kullanmaktadır. Ortak kullandıkları saatlerde ise aynı masayı kullanmayı pek tercih etmemektedirler.

-Birbirlerinin düğünlerine eğer davet edilirlse temsilen gittikleri, bu temsiliyette de kanaat önderlerinin ön plana çıktığı, cenazelere katılımın ise çok az olduğu ve başsağlığının kapı önlerinde ya da tesadüfen karşılaşıldığında dilendiği ifade edilmektedir.

-Köydeki terzi ve iğneci Türk olup Kürtlerle iletişimi en iyi olanlardır. Kürtleri anlamaya çalıştıkları ve daha yumuşak değerlendirdikleri gözlenmiştir.

-Kürt-Türk aileler arası evlilik henüz yaşanmamıştır. Birkaç tane anlaşıldığı kadarıyla kısa süreli flört olmuş, ancak evlilikle sonuçlanmamıştır.

-İmar sorunundan dolayı Kürtler muhtarı sorumlu tutmakta olup, şikayetlerin son yıllarda onun dönemiyle birlikte arttığını söylemektedirler. Jandarmanın kayıtlarında da imara ilişkin şikayetler 2007 ve sonrasında görülmektedir. Bu durum köydeki gerilimin artmasının önemli bir nedeni ve göstergesi olarak vurgulanmaktadır.

- Barınma sorunu kentsel alanın sorunudur. Ancak örnekte kırdaki da önemli bir sorun olduğu görülmektedir.

-Türkler, kazançlarının iyi olması nedeniyle Kürtlerin yasadışı iş yaptıklarını iddia etmektedirler.

- Hak tanımlaması gruplar arasında farklı yapılmakta, neyin hak olduğu tanımına bağlı olarak bir grubun hak gördüğünü diğer grup görmemektedir. Örneğin Kürtlerin “göz hakkı” dediğine Türkler “hırsızlık” demektedir..

-Gençler arasında tartışma ya da kavga çıktığında genellikle uzatılmadığı, iki tarafında kendi çocuklarını telkin ederek sorunun uzamasını engellediği söylenmekle birlikte en küçük bir sorunda jandarmaya haber verilmektedir.

Bütün bu tespitler içerisinde her iki tarafa da bu sorunun çözülmesini ve kaynaşmayı neyin sağlayabileceğine ilişkin yorumlar, köyün yönetiminin Kürtlerden de bir kişinin dahil edilmesiyle ortaklaştırılması ve iki grup arasında evlilik yoluyla akrabalık kurulmasının bu süreci başlatabileceği yönünde olmuştur.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, Nermin, (1982), “Sunuş Konuşması”, ”, **Kentsel Bütünleşme** içinde, (yay.haz. Türköz Erder), Ankara: Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Yayın No: 4, s:17-20
- Adaman, Fikret ve Keyder, Çağlar, (2006), **Türkiye’de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşayan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma**, http://www.hic-mena.org/documents/study_turkey_tr.pdf, (10.05.2014)
- Andersen, Hans Skifter, (2003), **Urban Sores: On The Interaction Between Segregation, Urban Decay and Deprived Neighbourhoods**, England: Ashgate Publishing Limited.
- Andersen, Hans Skifter, (2006), “Excluded Places. On The Interaction Between Segregation, Urban Decay and Deprived Neighbourhoods”, <http://www.sbi.dk/boliforhold/boligomrader/teorier-om-befolkningens-lokalisering-i-byer-96-segregation/excluded-places-on-the-interaction-between-segregation-urban-decay-and-deprived-neighbourhoods/> (22.06.2014)
- Bauman, Zygmunt, (1998), **Sosyolojik Düşünmek**, İstanbul: Ayrıntı yayınları
- Bilgin, Nuri, (1995), **Kollektif Kimlik**, İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Castells, Manuel, (1997), **Kent, Sınıf, İktidar**, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları
- Erder, Sema, (1997), **Kentsel Gerilim**, Ankara: Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı
- Erder, Sema, (1999), “Kentsel Gelişme ve Kentsel Hareketler: Gecekondu Hareketi”, **Sivil Toplum İçin Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi Seminerleri** içinde, İstanbul: WALD Demokrasi Kitaplığı, s:293-311.
- Giddens, Anthony, (2008) **Sosyoloji**, İstanbul: Kırmızı Yayınları
- Göymen, Korel, (1982), “Kentle Bütünleşme Sürecinin Yönetsel Boyutu”, **Kentsel Bütünleşme** içinde, (yay.haz. Türköz Erder), Ankara: Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Yayın No: 4, s:81-101
- Harvey, David, (2002), “Sınıfsal Yapı ve Mekansal Farklılaşma Kuramı”, **20.Yüzyıl Kenti** içinde (Der. Bülent Duru ve Ayten Alkan), Ankara: İmge Kitabevi, s:147-172
- Işık, Oğuz, (1999), “1980’lerden 2000’lere Türkiye’de Kentsel Gelişme: Yeni Dengeler-Yeni Sorunlar”, **Sivil Toplum İçin Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi Seminerleri** içinde, İstanbul: WALD Demokrasi Kitaplığı, s: 279-292.
- İnal, Kemal (Ed.) (2008). **Sosyoloji**, Ankara: Siyasal Kitabevi Yayınları
- İTO (İstanbul Ticaret Odası), (2006), **Dünden Bugüne İstanbul’un Nüfus Demografik Yapısı**, Yayın No: 2006:49, İstanbul
- Keleş, Ruşen, (1998), **Kentbilim Terimleri Sözlüğü**, Ankara: İmge Kitabevi
- Öncü, Ayşe ve Weyland, Petra, (2007), **Mekan, Kültür, İktidar**, İstanbul: İletişim Yayınları

- Özbudun, Sibel,(2011), “Yeni Yoksulluk ve Etnisite”, http://www.yeni-sentez.net/index.php?option=com_content&task=view&id=3502&Itemid=207,(15.01.2014)
- Şahin, Birsen, (2010), “Almanya’daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklararası Karşılaştırılması: Kültürleşme”, **Bilig**, S: 55, s:103-134
- Şenyapılı, Önder, (1981), **Kentleşemeyen Ülke, Kentleşen Köylüler**, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Ara Yayınları
- Şenyapılı, Tansı, (1978), **Bütünleşmemiş Kentli Nüfus Sorunu**,Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayın No:27
- TKB(Tarım ve Köyişleri Bakanlığı), (2011), **Kırsal Kalkınma Planı 2010-2013**, Ankara
- TUİK (Türkiye İstatistik Kurumu),(2007), “Genel Nüfus Sayımları 1980-2000”, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1067, (5.07.2014)
- TUİK, (2014, 29 Ocak), **Haber Bülteni**, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15974>, (25. 05.2014)
- Yırtıcı, Hakkı (2005), **Çağdaş Kapitalizmin Mekansal Örgütlenmesi**, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınlar
- Yüncü, Demet, (2005), **İki Yoksulluk Yaklaşımı: A.Sen’in Yapabilirlikte Yoksunluk Teorisi ve Toplumsal Dışlanma Çerçevesinin Karşılaştırılması**, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu Araştırma Raporu, <http://www.spf.boun.edu.tr/docs/discussionpaper4.pdf> (10.07.2014)